

Організаційна культура – відкритість до змін та впровадження інновацій; автономія структурних підрозділів та ефективна їх взаємодія між собою; культура, що підтримує новаторство, коли викладачі та студенти мають бути заохочені до творчості, нових ідей і нестандартних підходів.

Інноваційна діяльність – зацікавленість студентів та викладачів у проведенні робіт, забезпечення належних умов в навчальному процесі для розроблення інноваційних ідей та їх реалізації [2, с. 69]; розвиток інноваційних ідей, підприємництва та підтримки стартапів як серед студентів, так і серед наукових співробітників; участь у міжнародних наукових програмах.

Якість освіти – здатність вишу генерувати нові ідеї, розробляти інноваційні продукти та послуги, бути конкурентоспроможними на глобальному ринку знань; оцінка та вдосконалення освітніх програм; підготовка висококваліфікованих фахівців, які будуть затребувані на ринку праці.

Якість людського капіталу – високий рівень кваліфікації науково-педагогічних працівників, мотивація останніх до інноваційної діяльності; постійне підвищення кваліфікації, залучення нових фахівців, сприяння їх кар'єрному росту.

Матеріально-технічна база – доступ до цифрових ресурсів, лабораторій, інноваційних просторів, що сприяють реалізації наукових досліджень та проєктів; платформи для дистанційного навчання, цифрові бібліотеки, віртуальні лабораторії.

Отже, майбутнє інноваційного університету полягає у постійній адаптації до змін, розвитку міждисциплінарних знань, кращій підготовці майбутніх фахівців, тісній взаємодії з технологіями і суспільством. Університет стане центром глобальних інновацій, наукових проривів та соціальних змін, що дасть змогу підвищити його рівень, а також регіону, знаходиться заклад освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Астахова К. Інноваційні університети: критерії та підходи до визначення. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Вип. 39. 2017. С. 281–285.
2. Телетов О. С., Лазоренко В. С. Забезпечення інноваційного розвитку в закладах вищої освіти. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 3. С. 66–73.

НАУКОВА СПІВПРАЦЯ ТА ІННОВАЦІЇ: ПІСЛЯВОЄННИЙ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Збрицька Т. П.^{1*}, Жукова Т. А.^{2}**

^{1,2}*Одеський національний економічний університет, Одеса (Україна)*

*e-mail: s.t.p._@ukr.net

**e-mail: tanyazhukovats@gmail.com

Відновлювальний розвиток України в повоєнний та післявоєнний період є складним багатовекторним процесом, що передбачає здійснення системних заходів у всіх сферах суспільного й економічного життя з метою підвищення якості життя населення та забезпечення сталого розвитку країни загалом.

Україна докладє багато зусиль щодо консолідації міжнародної підтримки для відновлення, відбудови, реформування та модернізації України. На міжнародній конференції з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference – URC2024), основна увага приділялася наданню допомоги для реалізації проєктів швидкого відновлення, створенню привабливих умов для бізнесу та приватних інвестицій, а також активному залученню громадянського суспільства до процесів відбудови [1].

Відповідно до звіту European Innovation Scoreboard (2024), в Україні зафіксовано зниження людських ресурсів у галузі досліджень і інновацій (–7,7 %), що зумовлено скороченням кількості випускників докторантури (–6,1 %) з 2017 року на тлі повільного темпу реформування наукової системи для запобігання відтоку кадрів за кордон. Водночас привабливість наукової системи покращилася на 11,2 % у період із 2017 до 2024 року, хоча й залишилася на низькому рівні. Поліпшення було зумовлене збільшенням на 14,4 % наукових публікацій, що входять до топ-10 найбільш цитованих, а також зростанням на 7,6 % докторантів, оскільки Україна посилила свою участь у програмах ЄС з досліджень та інновацій [2, с. 3].

Державне фінансування науки в Україні залишається основним джерелом підтримки діяльності державного наукового сектору. Недостатність обсягів цього фінансування є суттєвим стримуючим фактором, що перешкоджає сталому розвитку держави, особливо у контексті її повоєнного відновлення. Тому необхідно коригувати наявну модель фінансування, залучаючи додаткові джерела, зокрема з-за кордону.

Важливо відмовитися від домінування «кількісного підходу» до оцінювання якості викладання та наукової діяльності в закладах вищої освіти (ЗВО). Треба звертати увагу не на кількість статей, а на статус журналів, де вони публікуються, їх кuartиль, галузеву впізнаваність і репутацію; не на кількість поданих на конкурси проєктів, а на рівень та суспільно-економічний вплив виграних проєктів; не на кількість захищених аспірантів, а на рівень досягнень у межах наукової школи; не на кількість сертифікатів про стажування науковців, а на місце проходження цього стажування; не на кількість міжнародних конференцій, а на їх статус.

У 2022 році було опубліковано 17 343 наукові матеріали у Scopus, автори яких мають афіліацію з українськими установами. Це на 15 % менше, порівняно з 2021 роком (20 505). Раніше українські вчені демонстрували стабільний приріст кількості наукових публікацій у Scopus. Показник за 2022 рік приблизно відповідає рівню публікаційної активності 2019 року [3].

Таблиця 1. Кількість опублікованих матеріалів у Scopus за 2022 рік

№ з/п	Назва дисципліни	Опубліковані матеріали у 2022 році
1	Медико-санітарні науки	3 019
2	Медико-біологічні науки (аграрні, біологічні науки, імунологія, нейро-науки та фармакологія)	2 913
3	Природничі науки (хімічна технологія, хімія, комп'ютерні науки, планетознавство, енергетика, проєктування, охорона навколишнього середовища, матеріалознавство, математика, фізика та астрономія)	11 703
4	Соціальні науки (мистецтво та гуманітарні науки, бізнес та менеджмент, бухгалтерія, економіка, фінанси, психологія, право та суміжні дисципліни)	3 816

Джерело: складено за [3]

У Верховній Раді України 6 червня 2024 року затверджено законопроект № 9600, що сприяє науковій роботі у ЗВО. Основні нововведення включають зменшення навчального навантаження для науково-педагогічних працівників з 600 до 400–500 годин на рік, залежно від обсягу наукової роботи. Також передбачено стимулювання наукової роботи в університетах та можливість проводити наукові дослідження не менше 30 % оплачуваного робочого часу. Викладачі, які не бажають займатися науковою роботою, можуть визначити максимальне навчальне навантаження на рівні не більше 60 % свого робочого часу і перейти у статус педагогічного працівника. Треба зазначити, що прийнятий Верховною Радою України законопроект № 9600 не було підписано Президентом України, і цей документ так і не набув чинності на момент проведення дослідження [4–5].

Закордонний досвід країн ЄС у сфері вищої освіти показує, що розподіл часу між викладацькою та науковою діяльністю має велике значення для підвищення якості освіти та розвитку наукових досліджень. У багатьох країнах ЄС викладачі мають менше навчального навантаження, що дає їм змогу більше часу приділяти науковій роботі та інноваційній діяльності. Наприклад, у Німеччині та Франції викладачі часто проводять 30–50 % свого робочого часу за науковими дослідженнями, що сприяє створенню нових знань та інтеграції їх у навчальний процес.

У багатьох університетах ЄС також існують гнучкі механізми стимулювання наукової роботи, як-от гранти, фінансування дослідницьких проєктів та винагороди за публікації у провідних наукових журналах. Це значно відрізняється від ситуації в Україні, де акцент робиться на кількісних показниках публікацій без врахування їх якості та впливу.

Треба зазначити, що розвиток концепції відкритої науки є критично важливим пріоритетом для стратегій і політики відновлення України під час російського вторгнення та у післявоєнний період.

По-перше, відкрита наука сприяє розвитку наукових проєктів, надаючи доступ до передових знань і технологій, що може позитивно вплинути на суспільний прогрес.

По-друге, відкрита наука вимагає дотримання високих стандартів у сфері освіти та науки. Це сприяє покращенню якості наукових досліджень та їх міжнародної інтеграції.

По-третє, відкрита наука сприяє залученню ширшого кола творчих і професійних фахівців з різних галузей до досліджень та інновацій, що стимулює розвиток прогресивних ідей та високих технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Міжнародна конференція з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference – URC2024). *Ukraine Recovery Conference*. Берлін, 2024. URL: <http://surl.li/tqcfzm>
2. European Innovation Scoreboard 2024 Country Profile Ukraine. *European Commission*. 2024. URL: <http://surl.li/aqmyuw>
3. Високоцитовані публікації українських авторів 2022, Scopus. *Університет «Крок»*. 2023. URL: <https://osvita.ua/vnz/88622/>
4. Зменшення навчального навантаження на викладачів і дебіюрократизація МОН: результати засідання ВРУ. *Міністерство освіти та науки України*. 2024. URL: <http://surl.li/kiyrxi>
5. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42441>

ІНСТИТУЦІЯ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ У ФРАНКІСТСЬКІЙ ІСПАНІЇ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Іваницька О. П.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: o.ivanytska@donnu.edu.ua

Франсиско Франко Баамонде – фундатор та глава авторитарного режиму в Іспанії з 1939 до 1975 року, тобто майже протягом 40 років, що є рекордом у світовій історії XX століття. Він високопрофесійний військовик. У 33-річному віці став генералом, наймолодшим як в іспанській, так і європейських арміях минулого століття. Значущість особистості Франко підтверджується також тим, що режим, створений ним, отримав назву «франкістського» або «франкізму».

Науковий та прикладний інтерес до досліджуваної нами проблематики спричинений зростанням ролі глав сучасних держав у внутрішньодержавних та міжнародних справах, і, головне, іспанським варіантом демократизації, тобто переходом від франкістського авторитарного режиму до повноцінної парламентської демократії, який відбувся мирно, на базі перемовного консенсусу між провідними політичними силами, і який вважається хрестоматійним. Екстраординарну роль у реалізації цього унікального демократичного транзиту відіграла і франкістська політична система, яка під орудою каудильйо за час свого існування здійснила декілька фундаментальних трансформаційних новацій, які і забезпечили особливу іспанську модель транзиту [1, 2, 3].

Наше дослідження потребує невеликого екскурсу у минуле Іспанії. Річ у тім, що комплекс проблем, пов'язаних із необхідністю подолання відсталості Іспанії